

Vse to in enako seveda ne vzame težko pričakovani knjigi stalne vrednosti. Knjiga je vsekako temelj za nadaljnji razvoj slov. telovadbe; kdor ga bo hotel pospešiti, bo moral poseči po njej.

Dr. Jos. Tomišek.

Jakob Dimnik, Avstrijska zgodovina za ljudske šole, Ljubljana 1900, založil Josip Petrič, IV + 151 str. Cena? — Knjiga je posvečena 70letnici cesarjevega rojstva ter »namenjena šolski mladini kot pomožna knjiga za domačo pridnost in učiteljstvu kot priročna knjiga pri zgodovinskem pouku.« Poleg prave avstrijske zgodovine (str. 1–82) obsega knjiga še zelo važno poglavje »Pravice in dolžnosti avstrijskih državljanov«; potem: Viteški redi in odlikovanja; Grbi, Cesarjev naslov; Rodopis cesarske rodovine; Kako se je razvijala naša država; Pregled, kako se je razvijala naša država; Avstrijski vladarji; Gesla avstrijskih vladarjev; Časovna tabela; Zgodovina kranjske dežele; Zgodovina Ljubljane; Avstrijska cesarska pesem; Zgodovina avstrijske cesarske pesmi. — Že iz tega pregleda se lahko spozna, da se v knjigi marsikaj ponavlja, n. pr. str. 110. in str. 115., kar ne pospešuje marljivosti in spomina čitateljevega, nego zgolj le udobnost in hitro preglednost. Tudi na str. 128. in 129. stoji mnogo takih stvari, ki se tičejo cele dežele, in ne samo Ljubljane, ter bi morale stati pravzaprav na str. 1. in 2., pa tudi na str. 5.

Ne more se prehvaliti knjig, katere so namenjene »kot priročne knjige učiteljem«, ki si ne morejo mnogih, dragih knjig kupovati, in kakor je znano, priporočajo vsi deželni šolski sveti take knjige učiteljem kar najtoplejše. Take knjige pa morajo biti popolnoma zanesljive in vestno pregledane, da se ne opazi protislovij med posameznimi deli knjige. Tako n. pr. se v Dimnikovi knjigi ne ujemajo podatki na str. 125. do 134. z onimi na str. 22., 31. in 32. Na str. 126. stoji, da je pridobil Rudolf IV. vipavski grad l. 1386., a na str. 29. 1357. Reka ni prišla istega leta h Kranjskemu kakor Trst, nego šele po izumrtju Devincev-Walseejev l. 1465. (ravno tako Devin in Prem). Reka se je ločila od Kranjske že l. 1648., a l. 1779. je postala »corpus separatum sacrae regni Hungariae Corone«. Kraljevina Ilirija (str. 127.) je obstajala tudi pod Avstrijo še do l. 1848., zato ima naš cesar naslov »kralj ilirski«. Na str. 124. se imenujejo koroški vojvode »Epenstajnerji«, na str. 133. pa »Ortenburgerji« (kako se glasi ta končnica v slov. jeziku?). Sicer je pa zamembo Ortenburžanov s Sponhajmci zakrivil pokojni Avg. Dimitz. Kako naj si tolmačimo na str. 134. stavek: »Za vlade Albrechta II. je nehala tudi cerkvena odvisnost kranjske dežele od Ogleja«, če je pa notorično znano, da je vsa Dolenjska še do l. 1787. spadala pod oglejski patrijarhat, odnosno pod nadškofijo goriško, a Vipava in Idrija pa še do l. 1830. (glej Hitzinger, Diöcesankarte von Krain für den Zeitraum 1462–1787). Trditev, da sta Albert in Leopold sprejela poklon kranjskih stanov l. 1350. mesto 1370., je bržkone le tiskovna pomota, a Milkowicz (Die Klöster Krains str. 125.) je dokazal, da se je to zgodilo šele 25. maja 1374. l. (in tega leta se je pridružila »Slov. marka« Kranjskemu, a ne že l. 1364.). Na str. 134. bi moralo stati, da je vojvoda Leopold III. l. 1379. dobil »p o l e g Štajerske in Koroške tudi Kranjsko«. Sicer je pa gosp. Dimnik vse te nedostatke prevzel iz drugih že tiskanih pripomočkov. Velikanski potres ne samo v Ljubljani, nego po celem Kranjskem in vseh sosednjih deželah ni bil l. 1509., nego 1511. Friderika IV. imenujejo vsi zgodovinarji le III., ker Friderik Lepi v resnici nič ni vladal kot rimski kralj.

Sodba o Primožu Trubarju in Tomažu Hrenu je preveč subjektivna (str. 138., 139.).

Novi pravopis, je tudi gosp. pisatelju glavo zmešal, tako da piše dosledno »oberski« na str. 6. in 7., a »ogrski« na str. 9.

Knjigo priporočamo učiteljem.

S. Rutar.

Ljubljanska meščanska godba. Bil je gotovo nedostatek, da ni imela Ljubljana, stolno mesto Kranjske in metropola slovenska, svoje civilne godbe.

Kdor količkaj pozna druga manjša mesta kjersibodi, ve, da se malone povsod dobi kaka mestna ali meščanska ali kaka druga civilna godba. Osobito pri bratih Čehih ga ni kmalu trga, ki bi ne imel svoje godbe; tudi nekateri naši trgi in celo vasi, pa nekatera manjša mesta imajo za svoje razmere in potrebe primerno godbo.

Ljubljana je imela pač svoječasno »Feuerwehr-Musik«, pozneje »Laibacher Musik«, a bila ni gotova ni ena ni druga na svojem mestu in ni zadoščala glasbenim potrebam in zahtevam vobče, še manj pa slovenskim.

V najnovejšem času se je pa vendarle pričelo misliti na ustanovitev dobre civilne godbe. Mestni občini sami se sicer ni posrečilo postaviti take godbe na noge, vendar je ž njeno pomočjo in podporo to dosegel za to izvoljeni pripravljalni godbeni odbor.

Danes ima Ljubljana svojo »meščansko godbo«. Godba nastopa sedaj po potrebi do 30 mož, ki so kos svoji nalogi, saj so skoro vsi dobro izvežbani vojaški dosluženci-godci.

Inštrumenti — godala — so skoro vsi zastopani bodisi pri godbi na lok ali na pihala; tudi oboa, fagot in timpani so zastopani. Da je godba sposobna tudi za proizvajanje težkih skladb, dokazala je že pri prvih nastopih.

Sedaj treba tako godbo vzdržati in skrbeti za njen obstanek in razvoj.

Godbeno vodstvo skrbi za naraščaj z ustanovljeno godbeno šolo z brezplačnim poukom. Godba se sčasoma popolni na število, ki bo presegalo ono vojaških godb, in bode gotovo v ponos ne samo Ljubljani, ampak vsemu narodu.

Godba se vzdržuje sedaj z mestno podporo letnih 8000 kron, s prostovoljnimi prispevki občinstva in z dohodki godbenih koncertov i. t. d.; deželna vlada je brezplačno prepustila več sob za šolo in godbene vaje v starem gimnazijskem poslopju; odbor preskrbuje uradovanje — predsednika, godbenega ravnatelja, tajnika in blagajnika.

O koristi, ki jo bo imela Ljubljana od dobre »meščanske godbe«, govoriti, bi bilo odveč, saj take institucije vsakemu mestu privabijo tudi tujcev in drugih, ki se stalno nastanijo tam, kjer najdejo razvedrila in zabave; javni koncerti, mirozovi so povsod meščanstvu in drugim dobrodošli.

»Ljubljanska meščanska godba« pa bo za nas Slovence še nekaj več nego v zabavo. Ta institucija mora postati za nas tudi kulturnega pomena.

Dasi se pri nas glasba vobče mnogo goji, posebno petje, glasovir in gosli, in tudi glasbena literatura v tem vidno napreduje, treba priznati, da smo zaostali v orkestralni muziki in še bolj občutimo pomanjkanje slovenskih skladb za godbo na pihala (Blechmusik).